

פרשת יתרו

וישמע יתרו כהן מדין את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים (יח, א)

ראוי לעמוד כאן על שינוי הלשון, שפתח בניסים שנעשו למשה ולישראל "את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל", וסיים בישראל לבדם "כי הוציא ה' את ישראל ממצרים".

ביאור הענין, שהפסוק כאן מתחלק לשנים, ראש הפסוק עוסק בנס קריעת ים סוף, ובסופו מספר הפסוק על נס יציאת מצרים.

והחילוק שבין שני ניסים הללו, שנס יציאת מצרים היה לשבטי ישראל אבל לא לשבט הלוי שבהם לא נשתעבדו המצרים, ואף טומאת מצרים לא שלטה בהם, כמבואר ברמב"ם (פ"א מהל' ע"ז סוף ה"ג) ובמדרשי חז"ל רבים, ומכיון ששבט הלוי לא היו בשיעבוד מצרים ובטומאתם לא נזקקו הם לנס יציאת מצרים, וכל עיקר גאולת מצרים לא נעשתה אלא בשביל שאר שבטי ישראל, משא"כ לנס קריעת ים סוף גם שבט הלוי נזקקו, שגם אחריהם רדפו מצרים לאריק חרבם עליהם.

לפ"ז יוצא איפא, שהיה שינוי גדול בין יציאת מצרים לקריעת ים סוף, נס יציאת מצרים שלא כלל את שבט הלוי, שהיו צדיקים ועסקו בתורה, ולא כלל גם את משה רבינו בתוכם שהיה שקול כנגד שישים ריבוא, לנס זה לא היו שאר שבטי ישראל ראויים מצד עצמם, ועל פי מדת הדין לא היו זכאים להגאל ולא נגאלו אלא במדת הרחמים, לעומת זאת בקריעת ים סוף שכללה הסכנה גם את שבט הלוי ואת מרע"ה אז היו ראויים הכלל ישראל כל השבטים יחדיו להגאל על פי הדין שזכויות מרע"ה ושבט הלוי היטו את הכף של כלל ישראל לזכות על פי דין, וכמו שמבואר בגמרא בקידושין (מ, ב) שמעבר לדין הפרטי שדנים כל אדם בפני עצמו יש דין כללי על כל אומה בפני עצמה, אם לחרב ואם לרעב וכדו', וזכויות יחידים מאנשי אותה אומה מטים את הכף לזכות או לחובה.

מעתה יתיישב הפסוק היטב, שבתחילה פתח הכתוב בקריעת ים סוף ונס זה כלל את משה רבינו בתוך כלל ישראל, לכן נכתב בשם "אלוקים", משום שבזכותו של משה יכולים היו לקריעת הים על פי הדין ולא נזקקו למדת הרחמים, וסוף הפסוק שעוסק בנס היציאה ממצרים אינו מדבר אלא על ישראל ולא על משה ששבט הלוי לא נכלל בנס זה, וכיון שכן נכתב בשם הויה שהיא מדת הרחמים, שכן בלא זכותו של משה ושבט הלוי לא היו ראויים להגאל על פי הדין אלא במדת הרחמים.

מקור: רבי ישראל מסלנט